

Nr 245

Av fru **Segerstedt Wiberg**, *angående beivrande i annan ordning än tryckfrihetsförordningen stadgar av innehållet i tryckt skrift.*

Enligt 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen skall för missbruk av tryckfriheten eller medverkan däri icke någon kunna tilltalas eller dömas till ansvar eller ersättningsskyldighet i annan ordning eller i annat fall än nämnda grundlag bestämmer. I denna bestämmelse har ansetts innefattas ett av de säkraste värnen för tryckfriheten i vårt land. I princip skall sålunda vad som förekommer i tryckt skrift kunna beivras endast i de fall som anges i tryckfrihetsförordningen. Tryckfrihetsbrotten specificeras närmare i 7 kap. tryckfrihetsförordningen. I 4 § nämnda kapitel uppräknas de brott, som innefatta otilllåtet yttrande. Denna uppräkning har ansetts vara exklusiv så att yttrande som icke upptagits i förteckningen över huvud ej kan bestraffas.

Från denna grundsats ha dock vissa undantag måst göras. Såsom närmare framgår exempelvis av 1944 års tryckfrihetssakkunnigas betänkande (SOU 1947: 60 s. 115—121), vilket ligger till grund för den nuvarande tryckfrihetsförordningen, får icke den ovan återgivna regeln i 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen fattas så bokstavligt, att varje förfarande, i vilket en tryckt skrifs innehåll ingår som ett led, blott får bestraffas som tryckfrihetsbrott. Har någon t. ex. genom vilseledande annons förövat bedrägeri, föreligger ej hinder mot att vederbörande dömes för bedrägeri i vanlig ordning. Bedrägeribrottet förekommer för övrigt icke heller i den nyss nämnda katalogen över otillåtna yttranden. Också illojal konkurrens har ansetts kunna bestraffas i vanlig ordning utanför tryckfrihetsförordningens regler, även i de fall då brottet begåtts genom tryckt skrift. Det har dock i allmänhet ansetts, att tryckfrihetsförordningen bör tolkas restriktivt i förevarande hänseende till undvikande av att det grundlagsskydd, tryckfrihetsförordningen avser att skänka tryckta skrifter, kommer i fara.

Emellertid kan under senare tid konstateras en tendens att söka vidga området för dessa undantag. Så har det exempelvis hävdats, att annonsering, som ur någon samhällssynpunkt förmenas vara mindre lämplig, skulle kunna kriminaliseras på vanligt sätt vid sidan av tryckfrihetsförordningen. Man har därvid utgått från att tryckfrihetsförordningen icke skyddar annat upplysningsintresse än det, som äger samband med den politiska debatten och meningsbildning inom exempelvis det kulturella fältet. Denna uppfattning synes farlig, enär — om den skulle vinna allmän spridning — tryckfrihets-

förordningen kommer att enkelt kunna kringgås genom att det påstås, att en tilltänkt kriminalisering icke åsyftar något ingrepp i meningsbildningen på mera centrala områden och därför kan genomföras vid sidan av tryckfrihetsförordningen.

En märklig dom av högsta domstolen den 29 november 1961 har aktualiserat frågeställningen. I ett vanligt brottmål fälldes en tidningsredaktör av högsta domstolen till ansvar för att i hans tidning notiser införts om vinnande nummer i ett lotteri. Härigenom ansågs han nämligen ha förbrutit sig mot vissa stadganden i lotteriförordningen. I målet hade redaktören gjort invändning om att detta borde handläggas som tryckfrihetsmål. Denna invändning avvisades av högsta domstolen under uttalande av att det inledningsvis citerade stadgandet i 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen icke innebär att ansvaret för tryckt skrift undantagslöst skall vara att bedöma enligt denna grundlag. Vidare konstaterar domstolen, att i katalogen över otillåtna yttranden förseelser mot lotteriförordningen icke medtagits. Avsikten har därvid varit — fortsätter domstolen — att förfaranden i tryckt skrift, som strida mot lotteriförordningen, skola såsom icke berörande tryckfriheten bedömas oberoende av tryckfrihetsförordningen.

Detta prejudikat synes föra tankarna i den riktningen att det är möjligt att kriminalisera som vanligt brott varje förfarande, i vilket tryckt skrifs innehåll spelar en roll, blott det icke upptagits i katalogen i 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen. Man är här inne på för tryckfriheten ytterst farliga vägar. Man kan befara att de lagstiftande instanserna kunna komma att kriminalisera allehanda uppgiftslämnande i tryckt skrift för att tillgodose intressen av högst skiftande kvalitet.

Vad som förevarit visar att behov föreligger av att få närmare klarlagt, i vilka avseenden avsteg från grundprincipen i 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen äro möjliga. Sker ej detta, kan utvecklingen gå därhän, att den undantagsställning för det tryckta ordet, som tryckfrihetsförordningen velat skapa, går förlorad. Allt som förekommer i tryckt skrift skulle kunna bli kriminaliserat i samma utsträckning som varje annat motsvarande förfarande, blott med den särregeln att om brottet upptages i katalogen i 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen det skall beivras i den särskilda ordning, som är föreskriven för tryckfrihetsmål.

Det kan allvarligt ifrågasättas, om icke en sådan ändring av 1 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen bör vidtagas, att de undantag från detta lagrums föreskrift, som otvivelaktigt behövas, bli klart angivna i själva grundlagstexten.

Under återopande av det anförda hemställles,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående sådan ändring av 1 kap. 3 § tryckfrihets-

förordningen att det av denna klart framgår i vilka avseenden innehållet i tryckt skrift kan beivras i annan ordning än tryckfrihetsförordningen angiver.

Stockholm den 25 januari 1962

Ingrid Segerstedt Wiberg

Nr 246

Av herrar **Öhman** och **Lager**, om ökat medborgarinflytande över den kommunala verksamheten.

(Lika lydande med motion nr 299 i Andra kammaren)

Stockholm i januari 1962

Gunnar Öhman

Fritjof Lager